

REKABET KURUMU

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-129 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-42/1055-267
Karar Tarihi : 16.9.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

- 10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Esin AYGÜN, Gülçin DERE, Mehmet ÇETİN

C. ŞİKÂYET EDEN : Özok Otomotiv Ticaret İthalat İhracat Ltd. Şti.
Ayaş Yolu 21. Km. No:234 Sincan/Ankara

- 20 **D. ŞİKÂYET EDİLEN:** Mermerler Otomotiv Taşımacılık Turizm Tekstil İnşaat
Gıda ve Pazarlama A.Ş.
Barbaros Blv. No:127 Balmumcu Beşiktaş/İstanbul

E. DOSYA KONUSU : Mermerler Otomotiv Taşımacılık Turizm Tekstil İnşaat Gıda ve Pazarlama A.Ş. (Mermerler Otomotiv)'nin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği hükümlerine aykırı hareket ettiği iddiası.

- 30 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Şikâyet dilekçesinde; Mermerler Otomotiv'in Çin'de üretilmekte olan "Chery" marka otomobillerin Türkiye'deki genel dağıtıcısı olduğu, Özok Otomotiv Ticaret İthalat İhracat Ltd. Şti. (Özok Otomotiv) ile 24.10.2007 tarihinde "Chery İyi Niyet Sözleşmesi"nin imzalandığı, bu Sözleşme'nin içeriğinde Özok Otomotiv'in taşıması gereken asgari donanım şartları ile hak ve yükümlülüklerin düzenlendiği belirtilmektedir. Şikâyetin devamında, her ne kadar Özok Otomotiv'in sıfatı "yetkili satıcı aday" olsa da, kendileri ile Mermerler Otomotiv arasında fiili bir bayilik ilişkisinin kurulduğu, nitekim "servis yetki belgesi" isimli birer yıllık dönemleri içerir ve "Chery yetkili satıcılık belgesi" isimli üçer aylık dönemleri içerir belgelerle kendilerinin yetkilendirildiği ifade edilmektedir.
- 40 Dilekçede ayrıca, söz konusu ilişkinin devamı müddetince Mermerler Otomotiv'in iyi niyet kurallarına aykırı davranışlarda bulunduğu; asıl Sözleşme'nin akdedilmeyerek yıllarca fiili bayilik ilişkisinin devam ettirildiği, bayilere "cari hesap sözleşmesi" adı altında sözleşmeler imzalatıldığı ve hiçbir bayi ile bayilik anlaşması yapılmadığı; kendilerine, cari hesap sözleşmesi imzalamamaları nedeniyle, 29.4.2009 tarihinde gönderilen ihtarname ile "Chery" markasını ihtiva eden tanıtıcı malzemelerin işyerinden kaldırılmasının ve sözleşme akdedilmeyeceğinin bildirildiği belirtilmektedir. Buna cevaben, Özok Otomotiv tarafından 6.5.2009 tarihinde Mermerler Otomotiv'e gönderilen ihtarnamede, söz konusu marka ve

09-42/1055-267

50 ürünlerin bundan böyle kullanılmayacağı belirtilerek, ilişkinin Mermerler Otomotiv tarafından sonlandırılmasına bağlı olarak iade işlemlerinin başlatılması talep edilmiş ve bir kısım araç ve yedek parça geri verilmek istenilmiştir. Ancak Mermerler Otomotiv'in bu talebi kabul etmediği, dilekçede yer verilen hususlar arasındadır. Başvuru dilekçesinde son olarak, fiili olarak kurulan bayilik ilişkisinin sona erme biçiminin 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırı olduğu iddia edilmektedir.

60 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 18.6.2009 tarih ve 4304 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 16.7.2009 tarih ve 2009-4-129/İİ-09-EA sayılı İlk İnceleme Raporu, 5.8.2009 tarih ve 09-34 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 09-34/788-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 7.9.2009 tarih ve 2009-4-129/ÖA-09-EA sayılı Önaraştırma Raporu 8.9.2009 tarih ve REK.0.08.00.00-110/298 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-42 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

70 1) Mermerler Otomotiv'in bayilik ilişkisi süresince iyi niyet kurallarına aykırı davranışlarda bulunduğu, iade işlemlerini hukuka aykırı olarak gerçekleştirdiği, hiçbir bayi ile bayilik sözleşmesi imzalamadığı, bayilere cari hesap sözleşmeleri imzalattığı ve kendilerinin imzalamamaları üzerine ilişkinin sona erdirildiği iddialarına ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir ihlal tespit edilemediği;

2) "Chery Servis Sözleşmesi" ve "Yetkili Servis Sözleşmesi" adı altında yapılan Yetkili Servislik Sözleşmelerinin;

a) 2005/4 sayılı Tebliğ ile öngörülen muafiyetten yararlanamadığı,

80 b) Söz konusu sözleşmelere, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen ve bir anlaşmaya bireysel muafiyet tanınması için gerekli olan şartları karşılamadıkları anlaşıldığından, anılan Kanun maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet tanınamayacağı,

c) Bununla birlikte 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı uygulamalar tespit edilmediğinden, bu aşamada Mermerler Otomotiv hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı,

90 d) Söz konusu sözleşmelerin, 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinde yer verilen muafiyetin genel koşullarına uygun olarak yapılması ve diğer yetkili servislerle benzer hak ve yükümlülükler getirilmesi koşullarıyla anılan Tebliğ ile sağlanan muafiyetten yararlanabileceği; bu koşulların yerine getirilmesi için kararın tebliğinden itibaren ilgili taraflara Kurul tarafından takdir edilecek bir süre verilmesi ve öngörülen düzeltmelerin yapıldığına dair belgelerin bu süre içerisinde Kuruma sunulmasının, aksi takdirde haklarında soruşturma açılacağına Mermerler Otomotiv'e bildirilmesi gerektiği,

3) İçerdikleri hükümler itibarıyla 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırı olduğu değerlendirilen "İyi Niyet Sözleşmeleri" bakımından mezkûr Tebliğe aykırı uygulamalara ve sisteme alınacak yeni bayiler bakımından bu yönde sözleşmelerin imzalandığı

09-42/1055-267

yönünde bir bulguya rastlanmadığından, bu aşamada Mermerler Otomotiv hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı; bununla birlikte söz konusu sözleşmelerin imzalanmaması ve geçmişte imzalananların uygulanmasına son verilmesi yönündeki yazılı görüşün 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca şikâyete konu şirkete bildirilmesi gerektiği

100 görüşlerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Öneraştırma Yapılan Taraf: Mermerler Otomotiv

Mermerler Şirketler Grubu'nun yavru şirketi olan Mermerler Otomotiv 1998 yılında kurulmuştur. 4.6.2006 tarihinde Mermerler Otomotiv ile Chery Automobile Co. Ltd. arasında imzalanan distribütörlük anlaşması ile Mermerler Otomotiv Chery marka araçların Türkiye distribütörlüğünü üstlenmiştir. Dosya mevcudu verilere göre Chery marka araçların 2008 yılı toplam araç satışındaki pazar payı % olup, şirketin 2008 yılı cirosu TL. olarak gerçekleşmiştir. Şirketin Yönetim Kurulu, Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve Yönetim Kurulu Üyesi'den oluşmaktadır. 2008 yılında gerçekleştirilen sermaye artırımını sonrası Mermerler Otomotiv'in ortaklık yapısı şu şekilde oluşmuştur:

.....ticari sır.....

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

120 Hakkında öneraştırma yapılan Mermerler Otomotiv, Türkiye çapındaki bayilik ağı vasıtasıyla yeni motorlu taşıt dağıtımını yapan bir distribütör firmadır. Anılan şirketin bayileri ile akdettiği anlaşmalar çerçevesinde, ilgili ürün pazarları "*yeni binek otomobillerin dağıtımını, satışı ve pazarlaması*" ve "*Chery marka otomobillerin satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri*" olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

İnceleme konusu açısından ilgili coğrafi pazar, "*Türkiye*" olarak tespit edilmiştir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.3.1. Mermerler Otomotiv'in Yaptığı Sözleşmeler

130 Her bir sözleşme bakımından değerlendirmeye esas teşkil edecek maddelere aşağıda yer verilmiştir.

I.3.1.1. Bayilik Sözleşmesi'nde Yer Alan Hükümler

Sözleşme'nin 4. maddesinde Chery markalı motorlu araçlar ile yedek parçalarının satışına yönelik olarak aşağıdaki hükümlere yer verilmiştir:

.....ticari sır.....

I.3.1.2. Chery İyi Niyet Sözleşmesi'nde Yer Alan Hükümler

İyi Niyet Sözleşmesi'nin, konusunu düzenleyen 2. maddesi şu şekildedir:

09-42/1055-267

.....ticari sır.....

140 “Yetkili Satıcı Adayı’nın, Yetkili Servis İstasyonu da olmak istemesi halinde taşıması gereken şartlar” başlıklı 5. madde ise şu şekildedir:

.....ticari sır.....

Sözleşme’nin Yetkili Satıcı Adayı’nın diğer yükümlülüklerine yer verilen 7. maddesi, aşağıdaki gibidir:

.....ticari sır.....

Sözleşme’nin feshine yönelik hükümler ise şöyle düzenlenmiştir:

.....ticari sır.....

Bundan başka, Sözleşme’nin 5.2. ila 5.11. maddeleri arasında yetkili satıcı adayının yetkili satıcılık sözleşmesinin yanı sıra yetkili servis istasyonu sözleşmesi imzalaması halinde uyması gerekli standartlar da belirlenmiştir.

150 I.3.1.3. “Chery Servis Sözleşmesi”nde ve “Yetkili Servis Sözleşmesi”nde Yer Alan Hükümler

Yapılan yerinde incelemeler sırasında, Mermerler Otomotiv ile sadece satış sonrası hizmetleri yürütmeyi üstlenen yetkili servisleri arasında akdedilen “Chery Servis Sözleşmesi”ne ve “Yetkili Servis Sözleşmesi”ne rastlanmış olup, bu uygulama Mermerler Otomotiv’in yetkilileri tarafından da teyit edilmiştir. Söz konusu sözleşmelerin konusu; Mermerler Otomotiv tarafından ithal edilen Chery markalı M1 (sürücü dışında en fazla sekiz kişilik oturma yeri olan, yolcu taşımaya yönelik motorlu araçlar) ve N1 model (azami kütlesi 3,5 ton'u aşmayan, motorlu yük taşıma araçları) araçlar için yetkili servis olarak faaliyet gösterilmesine ilişkindir. 1 yıl süreli olarak düzenlenmiş olan sözleşmelerde servisin TSE ve diğer tüm yasal kurum ve kuruluşların standartlarına uymak ve bu konudaki değişikliklere de makul sürelerde uyum sağlamakla yükümlü olduğu yönünde hükümlere yer verilmiştir.

170 I.3.2. Mermerler Otomotiv Yetkilileri ile Yapılan Görüşmeler ve Elde Edilen Belgeler

Raportörlerin görüştüğü Mermerler Otomotiv yetkilileri konuya ilişkin olarak, İyi Niyet Sözleşmeleri’nin kuruluş aşamasında, geçiş döneminde kriterlerin sağlanması için akdedildiğini; artık bu yönde bir uygulamalarının bulunmadığını; halen duyurdukları kriterler çerçevesinde bayilik ve servis sözleşmeleri imzalandığını; araç satışı ve dağıtımında niceliksel sistem, satış sonrası hizmetlerde ise niteliksel sistemi benimsediklerini; satış ve satış sonrası hizmetleri bir arada vermek yönünde bayileri zorlamadıklarını; kriterleri sağlayarak yetkili servis olarak atanan ve sadece servis hizmeti sunan bayilerinin bulunduğunu; bayilerdeki çok markalılığın engellenmesi yönünde bir yaklaşımlarının olmadığını; bazı bayilerinin birden çok marka ile çalıştığını (Erzurum bayisi, Suzuki ve Mazda yetkili bayii ve servisidir. Ankara Herter, Skoda ve Chery bayisidir ve aynı zamanda Mazda, Skoda ve Chery yetkili servisidir. İstanbul Yavuzlar servisi tüm markalara hizmet vermektedir.); ayrıca talep edilmesi halinde ek satış noktası açılmasına izin verdiklerini belirtmişlerdir.

180 Yetkililer ayrıca, internet üzerinden veya yazılı olarak yapılan başvuruyu takiben kriterlerin sağlandığının belirlenmesi halinde sözleşme imzalandığını; kriterlerin

09-42/1055-267

190 sağlanmaması durumunda noter kanalı ile başvuruları haberdar ettiklerini; niteliksel kriter olarak TSE 12047'yi aradıklarını; bunun ithalat ile ilgili bir zorunluluk olduğunu; ilave olarak kurumsal kimlik standartları aradıklarını; bayilerin ve servislerin belirlenmesinde illere ve satış adetlerine göre ayrıma gittiklerini; servislerde aranılan kriterlerin TSE ile ilişkili olduğunu; ayrıca, Chery araçlarının Türkiye'ye ithal edilmesi için T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından istenen satış sonrası yeterlik belgesi kriterlerini de talep ettiklerini; TSE 12047 çerçevesinde her yıl TSE'den vize alınması gerektiğinden anlaşmaların bir yıl için yapıldığını; böylece standartların tutturulup tutturulmadığının da anlaşıldığını söylemişlerdir.

Yetkililer Ötok Otomotiv ile yaşanan sorunlara ilişkin olarak da bu firmanın ailevi sebepler ve sağlık nedenleriyle otomotiv işini yapamayacakları için herhangi bir bayilik sözleşmesi imzalanmadığını; ayrıca kriterleri yerine getirmediğinin de tespit edildiğini ifade etmişlerdir.

200 Öte yandan yapılan yerinde incelemeler esnasında Mermerler Otomotiv'in yetkili bayi ve yetkili servis standartları elde edilmiştir. Yetkili servis standartlarının servis personeli kıyafetleri, servis dış ve içyapı elemanları, çalışma alanlarının ebatları, idari odaların düzenlenmesi ve serviste bulunması gereken elemanları içerecek şekilde düzenlendiği görülmüştür. Bu çerçevede söz konusu unsurların bazıları bakımından metrekare standartlarının getirildiği, ancak bunların bir kısmının da tavsiye niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Kriterlerin belirlenmesi sırasında TS 12047 kriterlerinin ve Chery kurumsal kimlik bilgilerinin esas alındığına yer verilmektedir. Bundan başka, kriterlerin yer aldığı kitapçıkta, kriterlerin hizmet ettikleri amaçlara ve belirlenmelerinde esas olan faktörlere de yer verildiği görülmektedir.

I.3.3. Chery Bayi ve Servis Sağlayıcılarının Yetkilileri İle Yapılan Görüşmeler

210 Merbil Otomotiv Mamulleri Ticaret ve Sanayi A.Ş., Deniz Otomotiv ve Aksesuarları Tic. Ltd. Şti. (Deniz Otomotiv), Altundal Oto Tamiri Şerafettin Altundal (Altundal) ve Herter Otomotiv San. Tic. Ltd. Şti. (Herter) yetkilileri konu hakkında, Mermerler'in çok markalılık konusunda engellemede bulunmadığını; hâlihazırda Mazda, Mitsubishi-Ekoser gibi markalara hizmet veren bayiler olduğunu; nihai satış fiyatının belirlenmesinde Mermerler'in müdahalesinin bulunmadığını, tavsiye fiyat uygulamasının mevcut olduğunu; "İyi Niyet Sözleşmesi"nin başlangıçta uygulandığını, ancak bayilik sözleşmeleri imzalandıktan sonra geçerliliğini yitirdiğini; satış ve satış sonrası hizmetlerin bir arada verilmesi yönünde bir baskı ile karşılaşmadıklarını; sistem yeni olduğundan orijinal ya da eş değer parçaların piyasada mevcut olmadığını, bu çerçevede anılan yedek parçaların başka kaynaklardan teminini ve kullanımını engellemenin söz konusu olmadığını; ek satış 220 noktası açılmasında bir sıkıntı yaşanmadığını (Herter'in Konya yolunda bir ek satış noktası bulunmaktadır.); TSE vizesi nedeniyle bayilik sözleşmelerinin bir yıl süreli olduğunu; her dönem kriterlerin tutturulup tutturulmadığının denetlendiğini; niteliksel kriterlerin nasıl belirlendiği konusunda TSE 12047 kriterleri dışında hizmet gerekleri ile bağdaşmayan, zorlayıcı kriterler getirilmediğini; bayilere yönelik ayrımcı uygulamalar bulunmadığını ifade etmişlerdir.

230 **J. GEREKÇE ve HUKUKİ DAYANAK**

Şikâyet özetle, Mermerler Otomotiv'in Özok Otomotiv ile yapmış olduğu Chery İyi Niyet Sözleşmesi'nin fiili olarak bayilik ilişkisinin kurulmasını sağladığı, söz konusu Sözleşme'de bayilik standartlarına ilişkin kriterlerin belirlendiği ve bu Sözleşme'nin 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırılık taşıdığı iddialarına yöneliktir. Taraflar arasındaki ilişkinin devamı müddetince Mermerler Otomotiv'in iyi niyet kurallarına aykırı davranışlarda bulunduğu, bayilere "cari hesap sözleşmesi" adı altında sözleşmeler imzalatıldığı ve hiçbir bayi ile bayilik anlaşması yapılmadığı belirtilmektedir. Dilekçenin eklerinin incelenmesinden Mermerler Otomotiv'in Özok Otomotiv'e kriterlerin yerine getirilmediği gerekçesi ile sözleşme akdedilemeyeceğini bildirdiği, 240 buna karşılık olarak Özok Otomotiv tarafından yapılan belirli ürünlerin geri alınmasına yönelik talebin de Mermerler Otomotiv tarafından kabul edilmediği görülmektedir. Başvuru sahibi söz konusu davranışların ve Sözleşme'nin feshinin 4054 sayılı Kanun'a ve 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı olduğunu iddia etmektedir.

J.1. Mermerler Otomotiv ile Yürütülen Bayilik İlişkisine Yönelik İddialar ve Değerlendirme

Bu çerçevede öncelikle, Mermerler Otomotiv'in iade işlemlerini hukuka uygun bir şekilde gerçekleştirmediği ve süreç içerisinde iyi niyet kurallarına aykırı şekilde yanıltıcı beyanlarda bulunduğu yönündeki iddiaların 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmelidir. Bundan başka, Mermerler Otomotiv'in hiçbir 250 bayi ile bayilik anlaşması akdetmeksizin iyi niyet sözleşmeleri çerçevesinde ilişkisini yürüttüğü yönündeki iddialarının da gerçeği yansıtmadığı, yapılan incelemelerde saptanmıştır. Zira incelemelerde Mermerler Otomotiv'in bayileri ile akdettiği bayilik sözleşmeleri edinilmiştir.

Başvuru dilekçesinde, ayrıca, bayilere "cari hesap sözleşmesi" adı altında sözleşmeler imzalatıldığı, kendilerinin böyle bir anlaşma imzalamayı kabul etmemeleri üzerine bayilik ilişkisinin sonlandırıldığı ifade edilmektedir. Mermerler Otomotiv Vekili tarafından Kuruma gönderilen konuya ilişkin yazıda aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

260 *"Müvekkil şirketin akdettiği Cari Hesap Sözleşmelerinin konusu, taraflar arasındaki ilişki kapsamında; para, mal, hizmet ve diğer hususlardan dolayı tarafların birbirlerinden olan alacakları hususunda hak ve borçların düzenlenmesidir. Bu sözleşme gereğince satılan mallardan, verilen hizmetlerden, kesilen faturalardan, alınan paralar ve çeklerden, gelen ve gönderilen havale ve dekontlardan dolayı bir CARİ HESAP tutacaktır. Bu sözleşme, bayilerin araç satışları ile ilgili değil; müvekkil ile arasındaki alım-satımlarla ilgilidir. Sözleşme içeriğinde; mal ve hizmet teslimi, ödeme koşulları, kefalet, temerrüt ve muacceliyet şartı, alıcı firmanın bilgi değişikliklerini bildirme zorunluluğu, defter ve kayıtlarının kesin delil olma niteliği, teminat ve ihtiyati haciz tedbir talep hakkı, yetkili mahkeme ve sözleşmenin sona 270 ermesi hükümleri yer almaktadır."*

Rekabet hukuku bakımından yapılacak değerlendirmede, bu sözleşmelerin bayilik sistemine girişi engellemek için kullanılıp kullanılmadığı önemlidir. Mermerler Otomotiv'de yapılan yerinde incelemelerde ve bayilerle yapılan görüşmelerde de söz konusu sözleşmelerin bayilerin sisteme alınmaması amacıyla kullanıldığına dair bir bulguya ulaşılmamıştır. Bayiliğin devam edip etmemesinin

09-42/1055-267

değerlendirilmesinde Mermerler Otomotiv şikâyetçi ile ilgili performans değerlendirmeleri yapmıştır. Nitekim Mermerler Otomotiv’de yapılan yerinde incelemelerde Özok Otomotiv’in 2008 yılı Bayi Satış Karnesi edinilmiştir. Söz konusu dokümana göre Özok Otomotiv’in 2008 yılı başarı oranının %44 olarak belirlendiği görülmüştür. Bu oran belirlenirken, alınması gereken ve alınan araç adetlerinin kıyaslandığı görülmektedir. Hakkında önaraştırma yapılan teşebbüsün Kartal şubesinde yapılan yerinde incelemeler sırasında edinilen 31.10.2008 tarihli “Satış Sonrası Servis Denetleme Formu” adlı belgede Özok Otomotiv, belgede belirtilen eksikliklerini 30.11.2008 tarihine kadar tamamlayacağını taahhüt etmektedir. Bu eksiklikler arasında; iç yönlendirme tabelalarının düzenlenmesi, liftlerin renklerinin kurumsal kimliğe uyarlanması, fatura-iş emrinin basılı evrak olarak düzenlenmesi, yaka kartı basılması, satış sonrası teknik desteğin yeterli seviyede olması vs. gibi hususlar yer almaktadır. Ayrıca, Mermerler Otomotiv tarafından 11.9.2008 tarihinde Özok Otomotiv’de yapılan inceleme ve Özok Otomotiv yetkilisi ile yapılan görüşme sonucu düzenlendiği anlaşılan belgede, Özok Otomotiv ile ilgili olarak edinilen izlenimlere yer verilmiştir. Şöyle ki; stoklarında bulunan 31 aracın hepsinin 2008 model olmasının sıkıntı yarattığından, kredilerdeki geri dönüş oranının düşük olduğundan ve çözüm olarak Özok Otomotiv’in ipotek aldığından vs. söz edilmiş ve Özok Otomotiv’in motivasyonunu tamamen kaybetmiş bir bayi olarak gözlemlendiği ifadesine yer verilmiştir.

Bundan başka, yapılan incelemelerde elde edilen şirket iç yazışmalarında Özok’un bayiliği kendisinin bırakmak istediğinin yer aldığı görülmektedir. Kartalda yapılan yerinde incelemeler sırasında elde edilen Mermerler Otomotiv Satış Müdürü tarafından Mermerler Otomotiv Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı’na gönderilen 15.4.2009 tarihli elektronik posta mesajında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

.....ticari sır.....

Kartalda yapılan yerinde incelemeler sırasında elde edilen, Sevgi TOLUAY tarafından Mermerler Otomotiv Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı’na gönderilen 18.5.2009 tarihli elektronik posta mesajında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

.....ticari sır.....

Nitekim 29.4.2009 tarihinde Mermerler Otomotiv tarafından Özok Otomotiv’e gönderilen ihtarnamede, taahhüt edilen minimum kriterlerin yerine getirilmemesi dolayısıyla sözleşme imzalanmadığı açıklanmakta, bu sebeple “Chery” markasını ihtiva eden tanıtıcı malzemelerin işyerinden kaldırılması ve Özok Otomotiv’in gizlilik ile ilgili yükümlülüğü hatırlatılmaktadır. Buna cevaben 6.5.2009 tarihinde Özok Otomotiv tarafından Mermerler Otomotiv’e gönderilen ihtarnamede söz konusu marka ve ürünlerin bundan böyle kullanılmayacağı belirtilerek, ilişkinin Mermerler Otomotiv tarafından sonlandırılmasına bağlı olarak iade işlemlerinin başlatılması talep edilmiş ve İyi Niyet Sözleşmesi uyarınca, kendilerine gönderilen bir kısım araç ve yedek parça geri verilmek istenilmiştir. Mermerler Otomotiv tarafından gönderilen 20.5.2009 tarihli ihtarnamede ise söz konusu araç ve parçaların İyi Niyet Sözleşmesi ile bağlantısı olmadığı ifade edilmiş ve kesin satışı yapılan ürünlerin iadesinin mümkün olmayacağı bildirilmiştir. Bu bilgi ve belgeler çerçevesinde, cari hesap sözleşmesinin imzalanmaması üzerine ilişkinin sona erdirildiği iddiasını da kabul etmek mümkün değildir.

J.2. Mermerler Otomotiv'in Akdettiği Sözleşmelerin 2005/4 sayılı Tebliğ Çerçevesinde Değerlendirilmesi

J.2.1. "Bayilik Sözleşmesi"ne İlişkin Değerlendirme

1.1.2006 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 2005/4 sayılı Tebliğ'in 2. maddesine göre "Yeni motorlu taşıtların, bunların yedek parçalarının tamir ve bakım hizmetlerinin alımı, satımı veya yeniden satımı konulu dikey anlaşmalar, dikey sınırlamalar içermeleri halinde bu Tebliğ'de düzenlenen koşullara uymak kaydıyla, Kanun'un 4 üncü maddesindeki yasaklamadan Kanun'un 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmuştur." Bayilik Sözleşmesi'nin niteliği dikkate alındığında, 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamında olduğu ve Sözleşme'de yer alan hükümlerin anılan Tebliğ çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Zira söz konusu anlaşma ile Chery motorlu araçları ile Chery yedek parçaları satışına ve buna bağlı olarak yürütülen satış sonrası hizmetlere ilişkin düzenlemeler getirilmektedir. Aşağıda, mezkûr Sözleşme'ye ilişkin olarak 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamında yapılan değerlendirmeler yer almaktadır.

Öncelikle, Mermerler Otomotiv tarafından seçilen sistemlerin Tebliğ'e uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir. 2005/4 sayılı Tebliğ'in "Muafiyetin Genel Koşulları" başlıklı 4. maddesinde;

"Muafiyet hükümleri, dikey anlaşmanın aşağıdaki koşulları taşıması kaydıyla sağlayıcının motorlu taşıt veya yedek parça ya da bakım ve onarım hizmeti sağladığı ilgili pazardaki pazar payının %30'u; motorlu taşıtların dağıtımı için niceliksel seçici dağıtımın tercih edildiği anlaşmalarda ise %40'ı geçmemesi durumunda uygulanır. Niteliksel seçici dağıtım sistemi oluşturan anlaşmalar için pazar payı eşiği bulunmamaktadır.

Tek elden sağlama yükümlülüğü içeren dikey anlaşmalarda muafiyet, alıcının anlaşma konusu malları ve hizmetleri aldığı ilgili pazardaki payının %30'u aşmaması koşuluyla uygulanır."

hükmü yer almaktadır. Buna göre Tebliğ kapsamına giren herhangi bir anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanabilmesi için gerekli olan ön koşulun pazar payı eşiklerine bağlı olarak uygun dağıtım sisteminin benimsenmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Sözleşme'ye göre, Mermerler Otomotiv yeni motorlu taşıt satışında niceliksel seçici dağıtım sistemini benimsemiştir. Dosya mevcudu bilgilere göre, Chery marka araçların 2008 yılı toplam araç satışındaki pazar payı % ...'tir. Dolayısıyla Tebliğ'de getirilen pazar payı eşiğinin sağlandığı anlaşılmaktadır. Bundan başka, Chery motorlu araçları için yedek parça satışı da dâhil olmak üzere tamirat ve bakım servislerinin verilmesi için niteliksel dağıtım sisteminin benimsendiği görülmektedir. Buna göre, satış sonrası hizmetlerde seçilen dağıtım sistemi bakımından da Tebliğ'de öngörülen koşullara aykırılık bulunmamaktadır.

Tebliğ'in 4. maddesinde düzenlenen muafiyetin genel şartları ile ilgili diğer hükümler açısından bakıldığında, Bayilik Sözleşmesi'nin; dağıtıcı veya yetkili servisin anlaşmadan doğan hak ve yükümlülüklerini devir hakkı (Madde 11.2.3.), fesih ihbarının detaylı, objektif gerekçelerini içerecek biçimde yazılı olarak yapılması (Madde 9.5.), sözleşmelerin ve fesih ihbarının süresi (Madde 9.1. ve 9.2.) ve uyuşmazlıkların çözümü için hakeme gitme (Madde 10) koşullarını

09-42/1055-267

370 karşıladığı anlaşılmıştır. Tebliğ'in 5. maddesinde anlaşmaları grup muafiyeti dışına çıkaran sınırlamalara yer verilmiş ve dağıtıcı veya yetkili servisin kendi satış fiyatını belirleyebilme serbestisinin kısıtlanması, Tebliğle sayılan haller dışında dağıtıcı veya yetkili satıcının anlaşma konusu mal veya hizmetleri satacağı bölge ya da müşterilere ilişkin kısıtlamalar getirilmesi, dağıtıcının, bakım onarım hizmetlerine ilişkin yükümlülüklerini, imzalayacağı alt anlaşmalarla yetkili servislere devretme hakkının kısıtlanması gibi kısıtlamalar ağır kısıtlamalar arasında sayılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda, Bayilik Sözleşmesi'nin, grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyecek nitelikte hüküm taşımadığı saptanmıştır.

J.2.2. "Chery Servis Sözleşmesi"ne ve "Yetkili Servis Sözleşmesi"ne İlişkin Değerlendirme

J.2.2.1. 2005/4 sayılı Tebliğ Kapsamında Değerlendirme

380 Yapılan yerinde incelemeler sırasında, Mermerler Otomotiv ile sadece satış sonrası hizmetleri yürütmeyi üstlenen yetkili servisleri arasında akdedilen "Chery Servis Sözleşmesi" ve "Yetkili Servis Sözleşmesi" örnekleri edinilmiştir. Bu sözleşmelerin konusu, Chery'nin, Mermerler Otomotiv tarafından ithal edilen M1 ve N1 modelleri için yetkili servis olarak faaliyet gösterilmesine ilişkindir. Sözleşmeler 1 yıl süreli olarak düzenlenmiş olup, sözleşmelerde servisin TSE ve diğer tüm yasal kurum ve kuruluşların standartlarına uymak ve bu konudaki değişikliklere de makul sürelerde uyum sağlamakla yükümlü olduğu yönünde hükümlere yer verilmiştir. Bundan başka, Yetkili Servis Sözleşmesi bakımından bir aylık bir feshi ihbar süresi tanınmışken, Chery Servis Sözleşmesi'nde ise bu yönde bir düzenleme yoktur.

390 Mermerler Otomotiv tarafından, servis hizmetleri için aradıkları kriterler arasında TSE 12047 standardının bulunduğu, yetkili servislerin TSE'den her yıl vize almalarının gerekli olduğu, vize işlemi için servisin denetiminin TSE tarafından yapıldığı ve bu sebeple sözleşmelerin TSE'den kabul gördüğü şekilde bir yıl süreyle akdedildiği ileri sürülmüştür. Ayrıca, TSE denetiminden geçen Yetkili Servis Sözleşmesi'nin otomatik olarak bir yıl uzadığı ve böylece standartların tutturulup tutturulmadığının da anlaşıldığı ifade edilmiştir.

Mermerler Otomotiv Vekili tarafından konu hakkında yapılan açıklama aşağıdaki şekildedir:

400 *"Yetkili Servis Sözleşmesi süresinin bir yıl olarak belirlenmesi gerekçesi, TSE 12047 kriterinin sağlanması bakımından bir yıllık vize alınması gerekliliği ve standartların sürdürülüp sürdürülmediğinin denetlenmesi gayesidir. Sözleşme süresi, söz konusu vize alındıktan sonra otomatik olarak uzamakta ve belirsiz süreli sözleşmelere dönüşmektedir."*

Dolayısıyla, Mermerler Otomotiv'in satış sonrası hizmetlerin yürütülmesi bakımından akdettiği sözleşmelerin bir yıl süreli olduğu anlaşılmaktadır. Kuruma intikal eden açıklamalar çerçevesinde, sözleşmelerin uzayarak belirsiz süreli hale geldiğinin kabul edilmesi halinde ise feshi ihbar süresinin 1 ay ile sınırlı tutulduğu görülmektedir.

2005/4 sayılı Tebliğ'in muafiyetin genel koşullarını düzenleyen 4. maddesi aşağıda yer aldığı şekildedir:

09-42/1055-267

410 "Madde 4 -

...

Muafiyet,

a) sağlayıcı ile dağıtıcı veya yetkili servis arasında yapılan anlaşmada, dikey anlaşmadan doğan hakların ve yükümlülüklerin, dağıtım sisteminde bulunan ve dağıtıcı veya yetkili servis tarafından seçilen başka bir dağıtıcıya veya yetkili servise aktarılmasına sağlayıcının rıza göstermesi,

420 b) sağlayıcı ile dağıtıcı veya yetkili servis arasında yapılan anlaşmada, sağlayıcının karşı tarafın bu Tebliğ uyarınca sınırlanamayacak davranışlarda bulunması nedeniyle anlaşmayı feshi ihbarla sona erdirmesini engellemek için, bu bildirimini feshin detaylı ve objektif gerekçelerini içerecek biçimde yazılı olarak yapması yükümlülüğünün getirilmesi,

c) sağlayıcı ile dağıtıcı veya yetkili servis arasında yapılan anlaşmanın,

1) en az beş yıl süreli olması ve anlaşmada yer alacak olan yenilememe isteğini anlaşmanın sona ermesinden asgari altı ay önce bildirmeyi her iki tarafın da kabul etmesi veya,

430 2) belirsiz bir süre için yapılması halinde feshi ihbar süresinin her iki taraf için de en az iki yıl olması ancak bu sürenin; sağlayıcının anlaşmaya son vermesi durumunda kanundan veya anlaşmadan dolayı uygun bir tazminat ödemek zorunda olduğu veya dağıtım sisteminin önemli bir kısmını ya da tamamını yeniden düzenlemesinin zorunlu olması nedeniyle sağlayıcının anlaşmayı sona erdirmesi hallerinde en az bir yıla indirilmesi,

koşullarıyla uygulanır. Ancak bu durum, taraflardan birinin ana yükümlülüklerinden birini yerine getirmemesi nedeniyle diğer tarafın anlaşmaya son verme hakkını etkilemez.

Muafiyet, anlaşmanın her iki tarafa da anlaşmadan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile ilgili olarak ortaya çıkacak anlaşmazlıkları, tarafların mahkemeye başvuru hakkına hanel getirmeksizin, bağımsız bir uzmana ya da hakeme götürme hakkını tanıması halinde uygulanır. Aşağıdaki konulara ilişkin anlaşmazlıklar bunlara örnek olarak verilebilir:

440 a) mal ve hizmet sağlama yükümlülükleri,

b) satış hedeflerinin konulması ya da bu hedeflere ulaşılması,

c) stok taşıma yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği,

d) teşhir aracı sağlama ve kullanma yükümlülüğü,

e) değişik markaların satışı ile ilgili sağlayıcının öne sürdüğü koşullar,

f) yetki verilmemiş bir tesis yerinde faaliyet göstermesinin engellenmesinin, otomobil veya hafif ticari araç dışındaki motorlu taşıt aracı dağıtıcısının işini büyütmesini sınırlandırıp sınırlandırmayacağı,

g) anlaşmanın fesih bildiriminde gösterilen gerekçelerin anlaşmanın feshini haklı gösterip göstermeyeceği."

450 2005/4 sayılı Tebliğin açıklanmasına dair Kılavuzda, 2.2. başlığı altında yapılan açıklamalarda da ayrıntıları yer aldığı üzere, Tebliğin 4. maddesi, grup muafiyetinin

09-42/1055-267

uygulanması için anlaşmaların uyması gereken genel koşulları belirlemektedir. Maddede öncelikle, muafiyetin uygulanmasını belirli pazar payı eşiklerine bağlayan hükümlere yer verilmiştir. Diğer koşullar ise; sözleşme vasıtasıyla taraflar arasında kurulan hukuki ilişkiyi destekleyen, dolayısıyla dağıtıcı ve yetkili servisler arasındaki rekabeti artırarak dağıtım sisteminin yararlarını tüketicilere aktarmalarını sağlayabilecek nitelikteki hükümlerin anlaşmalarda yer almasını gerektirmektedir. Bu amaç doğrultusunda, Tebliğ, muafiyete konu sözleşmede; bir yetkili satıcı ya da yetkili servis işletmesini ilgili tüm hak ve yükümlülüklerle birlikte marka ağının başka bir üyesine devretme hakkı, sözleşmenin feshedilmesinin gerekçelerini bildirme yükümlülüğü, sözleşmeye ilişkin ihtilafları bağımsız bir uzmana ya da hakeme götürme hakkı ve belirli süreli sözleşmeler ve sözleşmenin yenilenmemesi ya da sonlandırılmasına ilişkin tebligat sürelerine yönelik asgari bir süre bulunmasını düzenlemektedir.

460

Yine Kılavuzun 6. sorusuna verilen cevapta, 4. maddenin dördüncü fıkrasında belirlenen sözleşmeye bağlı yükümlülüklerin yerine getirilmesi hakkındaki ihtilafları bağımsız bir uzmana ya da hakeme götürme hakkının, Tebliğ kapsamına giren tüm anlaşmalar için geçerli olduğu ifade edilmektedir. 4. maddenin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile getirilen, sözleşmeden doğan koruma koşulları, dağıtıcı ya da yetkili servislerin taraf olduğu kısıtlayıcı anlaşmalar için geçerlidir. 4. maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinin 1 ve 2 numaralı alt başlıkları ile belirlenen, sözleşmelere ve tebligat sürelerine ilişkin asgari süreler ise yeni motorlu taşıt sağlayıcıları ile bunların dağıtıcıları ya da yetkili servisleri arasındaki anlaşmalar için geçerlidir.

470

Netice itibarıyla, sağlayıcı Mermerler Otomotiv ve yetkili servisleri arasında yapılan anlaşmaların, Tebliğle sağlanan muafiyetten yararlanabilmesi için muafiyetin genel koşullarına uygun olarak akdedilmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu hükümlere Servis Sözleşmelerinde yer verilmediği, sözleşme ve feshi ihbar sürelerine ilişkin koşulun karşılanmadığı görülmektedir. Bu çerçevede Servis Sözleşmelerinin muafiyetin genel koşullarını taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

480

Bundan başka, dikkate alınması gereken bir diğer konu, satış ve servis hizmetini bir arada sunan bayilerle, sadece servis hizmeti veren bayilerin farklı sözleşme hükümlerine tabi oluşlarıdır. Zira Bayilik Sözleşmesi'nde satış sonrası hizmetlerin sunulması esnasında dikkate alınması gereken hususlar ile tarafların hak ve yükümlülükleri ayrıntılı düzenlemelere tabi tutulmuşken, sadece servis hizmeti sunan bayiler bakımından T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı mevzuatı uyarınca uyulması gereken düzenlemelere atıfta bulunulmuştur. Servis sözleşmelerin sürelerinin bir yıl olarak belirlenmesi de bu gerekçe ile açıklanmaktadır. Ancak hemen belirtilmelidir ki, satış ve servisi bir arada sunan teşebbüslerin sözleşme süreleri beş yıl olarak belirlenmiştir. Söz konusu bayilerin satış sonrası hizmetler bakımından T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı mevzuatı gereklilikleri aynen geçerli olduğundan, sözleşmelerin beş yıl süre ile akdedilmesinin önünde mevzuattan kaynaklanan bir engel olduğu yönündeki açıklamanın kabulü mümkün görünmemektedir. Bu noktada önemli olan husus, sözleşme sürelerinin ne kadar olduğundan ziyade niteliksel sistemi benimseyen sağlayıcının servis hizmetleri veren bayiler bakımından farklı hak ve yükümlülükler öngörmüş olmasıdır. Bu farklılık sözleşme süreleri dışında, kriterlerin bildirim, diğer yetkili servislerle alt sözleşme yapılabilmesi, garanti bedelinin ödenmesi, hakem tayin edilmesi gibi hizmetin yürütülmesine ilişkin pek çok konuda ortaya çıkmaktadır.

490

09-42/1055-267

500 2005/4 sayılı Tebliğde öngörülen sistem uyarınca, sağlayıcının ilgili markanın dağıtıcılığını yapan ve yapmayan yetkili servisler bakımından aynı kriterleri getirmesi ve ayrımcı uygulamalar içerisine girmemesi gerekmektedir. Buna göre, sadece servis hizmetlerini üstlenen bayilerin farklı sözleşme koşullarına tabi tutulması, benzer haklara sahip olmaması niteliksel sistemin gerekleriyle bağdaşmamaktadır. Bu çerçevede, yetkili servis sözleşmelerinin gerek muafiyetin genel koşullarını sağlamaması gerekse diğer yetkili servislerle farklı koşullara tabi tutulmaları karşısında, Tebliğ ile sağlanan muafiyetten yararlanamadığı kanaatine varılmıştır.

J.2.2.2. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

510 Herhangi bir rekabet kısıtlamasına bireysel muafiyet tanınması için aşağıda yer verilen iki olumlu iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir. Bu hallerden birinin dahi karşılanmaması halinde, bireysel muafiyet tanınması mümkün olmayacaktır:

- a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmelerin sağlanması,
- b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
- c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
- d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlandırılmaması.

520 Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmelerin sağlanması kriteri çerçevesinde hangi hallerin ekonomik yarar sağladığının somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, üretim ve dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması, malın arzında devamlılığın sağlanması, yeni piyasalara girişin kolaylaştırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması ekonomik yararın sağlandığı hususlar arasında görülmektedir.

530 2005/4 sayılı Tebliğ'in ana amaçlarından biri satış sonrası hizmetler bakımından rekabetin artmasını sağlamaktır. Bu sözleşmelerin bireysel muafiyetin ilk koşulunu sağlamadığı, Tebliğin amaçları arasında yer alan servis hizmetlerinde rekabetin arttırılması hedefine erişiminin önünde engel oluşturabileceği ve bu koşul anlamında bir iyileşme sağlamayacağı değerlendirilmektedir. Zira satış ve satış sonrası bir arada sunan bayilerle, sadece servis hizmetlerini yürüten bayilerin farklı hak ve yükümlülüklerle tabi tutulması, niteliksel kriterlerin uygulanması esnasında farklılıklara neden olabilecek ve iki ayrı grubu oluşturan bayilerin aynı koşullarda faaliyet göstermesini engelleyebilecektir. Buna göre, muafiyetin ilk koşulunu sağlamayan bir kısıtlama söz konusudur.

540 Yukarıda değinildiği üzere herhangi bir sözleşmeye bireysel muafiyet tanınabilmesi için 5. maddede öngörülen koşulların tamamının birlikte sağlanması gerekmektedir. Muafiyetin ilk koşulunu sağlamayan kısıtlama hakkında diğer değerlendirmeleri yapmaya gerek bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, servis sözleşmelerinin muafiyetin genel koşullarına uygun olarak yapılması ve diğer yetkili servislerle benzer hak ve yükümlülükler getirilmesi

09-42/1055-267

koşullarıyla 2005/4 sayılı Tebliğ ile sağlanan muafiyetten yararlanabileceği kanaatine varılmıştır.

J.2.3. İyi Niyet Sözleşmesi'nin Değerlendirilmesi

550 Şikâyetçinin iddialarının bir kısmı Mermerler Otomotiv ile imzalanan İyi Niyet Sözleşmesi'ne ilişkindir. Yapılan incelemelerde ve görüşmelerde bu sözleşmelerin kimlerle akdedildiği, 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı olarak uygulanıp uygulanmadığı ve hali hazırda devam edip etmediği üzerinde durulmuştur.

Mermerler Otomotiv yetkilileri tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklamalarda, dağıtım ağının kurulması aşamasında bayi adayları ile bu tip sözleşmelerin imzalandığı, ancak sonrasında bu anlaşmaların yerine bayilik sözleşmeleri yapıldığı ifade edilmiştir. Mermerler Otomotiv Vekili tarafından yapılan açıklamada ise, aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

560 *“Müvekkil şirket, Chery markalı araçların distribütörlüğünün alınması aşamasında uzun ve zorlu bir süreçten geçmiş, bu süreçte henüz ithalata başlamadan önce dağıtım ve servis ağına ilişkin pazar araştırmalarına girerek bayi ve servis adayları ile ön görüşmeler yapmıştır. İyi Niyet Sözleşmesi, ithalat prosedürünün ve hazırlık döneminin yaklaşık iki sene sürmesi nedeni ile ve yeni bir marka olmaktan doğan endişelere karşı güven telkin etmek gayesi ile fiili durumun bir gereği olarak, 2007 Aralık ayından 2008 yılının ilk aylarına kadar uygulanmıştır. Müvekkilin, oluşturma aşamasında olduğu dağıtım ve servis ağına aday bayiler arasında, adı üzerinde, bir iyi niyet göstergesi olarak akdettiği bu sözleşme, adayın seçeceği bayilik kategorisine göre taşınması gereken minimum şartlara ilişkin tavsiye niteliğindeki şartları düzenleyen bir sözleşmedir. Bu sözleşmenin akdinden sonra başlayan çalışma neticesinde, standartları sağlayan bayiler ile Yetkili Bayi Sözleşmeleri imzalanmaya başlanmış; bazı şirketler ile Yetkili Bayi Sözleşmesi imzalanması hususunda mutabık kalındığı halde sözleşmeler fiili sebeplerle imzalanmamış, bu*

570 *şirketlerin “bayi” statüsü kabul edilerek, bir nevi sözleşmesiz bir şekilde çalışmaya devam edilmiştir. Asıl sözleşme yazılı olarak akdedilmeden çalışmaya girişilmesinin, rekabet kanunu veya muafiyet tebliğlerine aykırı bir yanı bulunmadığına göre, fiili durumun gereklerinden dolayı her iki tarafın menfaatini düşünerek imzalanan tavsiye niteliğinde bir sözleşme ile çalışmanın da mevzuata aykırı bir yanı bulunmamaktadır.”*

580 Bayilerle yapılan görüşmelerde de Mermerler Otomotiv'in bu yönde sözleşmeler akdettiği, ancak Bayilik Sözleşmesi imzalandıktan sonra bu sözleşmelerin geçerliliğini yitirdiği teyit edilmiştir. Mermerler Otomotiv tarafından yapılan açıklamalar ve elde edilen belgeler çerçevesinde söz konusu sözleşmelerin bayi adaylarının sisteme kabul edilmelerine kadarki sürede taraflar açısından bağlayıcı olması amacıyla akdedildiği anlaşılmıştır. Nitekim Mermerler Otomotiv yetkili bayisi Deniz Otomotiv yetkilisi tarafından yapılan açıklamada yer alan *“Bayilik sözleşmesi imzalandığında iyi niyet sözleşmesi geçersiz oluyor. İyi niyet sözleşmesi, bayiliğin alınması içindir.”* ifadesi, bu tespiti doğrulamaktadır. Bununla birlikte iyi niyet sözleşmeleri ile birlikte yetkilendirmeler yapılmış, dolayısıyla bayi adayları fiili olarak yetkili bayi şeklinde çalışmışlardır.

Nitekim şikâyetçi ile Mermerler Otomotiv'in Bayilik Sözleşmesi imzalamadığı, bu süre içerisinde İyi Niyet Sözleşmesi'nin geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla fesih ihtarnamesinin gönderildiği 29.4.2009 tarihine kadar taraflar arasındaki

09-42/1055-267

590 ilişkinin sürdüğü, Özok Otomotiv'in garanti kapsamında çeşitli işlemleri gerçekleştirdiği görülmektedir. Şikâyet dilekçesinin ekinde 15.11.2007-14.11.2008 tarihleri arasında Mermerler Otomotiv tarafından Özok Otomotiv'in Chery marka motorlu araçların her türlü servis hizmetlerini yürütmek için yetkilendirildiğini gösteren "Servis Yetki Belgesi" bulunmaktadır. Benzer şekilde üçer aylık sürelerle Özok Otomotiv'in Chery marka araçların satış işlemlerini gerçekleştirmek üzere yetkilendirildiğini gösteren Chery yetkili satıcılık belgeleri başvuru dilekçesine ekli olarak sunulmuştur. Yetkilendirmenin ilk olarak 15.5.2008-15.8.2008, son olarak 31.3.2009-30.6.2009 tarihleri arasındaki dönemleri içerir şekilde yapıldığı tespit edilmiştir. Şikâyetçinin iddialarından biri de İyi Niyet Sözleşmesi'nin fiili olarak bayilik ilişkisini kurmayı sağladığı ve 2005/4 sayılı Tebliğe aykırı hükümler taşıdığı şeklindedir.

Dolayısıyla, söz konusu İyi Niyet Sözleşmesi'nin geçerli olduğu süre boyunca 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı olarak uygulanıp uygulanmadığı değerlendirilmesi gereken bir diğer konudur. Zira söz konusu Sözleşme'nin, hükümlerine bakıldığında, satış ve satış sonrası hizmetlerin birbirine bağlanması (Madde 5.1., 7.11.), çok markalılığın engellenmesi (Madde 7.2.), satış sonrası hizmetler bakımından niceliksel olarak kabul edilecek birtakım kriterlerin öngörülmesi gibi 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı düzenlemeler içerdiği görülmektedir.

610 Satış ve satış sonrası hizmetlerin birbirine bağlanıp bağlanmadığı noktasında dikkati çeken ilk husus, sadece servis hizmeti veren bayilerin sisteme kabul edilmiş olmasıdır. Bu çerçevede sadece servis hizmeti veren Altundal ile görüşülmüş, kendilerine satış hizmetinin verilmesi yönünde bir zorlama yapılmadığı tespit edilmiştir.

Bayiler çok markalılık bakımından da benzer açıklamalarda bulunmuşlar, serviste çok markalılığın hâlihazırda söz konusu olduğunu, satış bakımından da sıkıntı yaratılmayacağını açıklamışlardır.

620 Bundan başka yapılan incelemelerde elde edilen bir belge de, Mermerler Otomotiv'in çok markalılığa bakışını yansıtmaması bakımından önemlidir. Mermerler Otomotiv tarafından 11.9.2008 tarihinde yetkili bayilerinden Ankara'da faaliyet gösteren Herter'de yapılan inceleme ve bayi yetkilisi ile yapılan görüşme sonucu düzenlendiği anlaşılan belgede; "*Bayimizi pozitif gördüm. Mazda ve Skoda tecrübeleri bizim için bir şans. ...*" ifadelerine yer verildiği görülmüş olup, bu ifadelerden inceleme yapan Mermerler Otomotiv yetkilisinin çok markalılığı desteklediği anlaşılmaktadır. Söz konusu inceleme İyi Niyet Sözleşmesi'nin geçerli olduğu dönemde yapılmıştır.

630 Mermerler Otomotiv Ankara Bayisi Herter Otomotiv yetkilisi tarafından "Mermerler ile "İyi Niyet Sözleşmesi" adı altında bir sözleşme akdettiniz mi?" sorusuna verilen cevap da, iyi niyet sözleşmelerinin uygulamaya nasıl yansıdığı açısından açıklayıcıdır:

"Bu geçici olarak yapıldı, formaliteydi, bayiliğin yapılıp yapılamayacağı konusundaydı. Marka yeni olduğu için yapıldı. Eğer katı bir şekilde uygulansaydı başka bir markanın servisini almamız mümkün olmazdı. Ana sözleşmenin gelmesiyle iyi niyet sözleşmesi feshedildi. Bayilik sözleşmesi uygulanıyor."

09-42/1055-267

Satış sonrası hizmetler bakımından getirilen kriterler bakımından ise, Kılavuz'un 54. sorusu açıklayıcıdır. Burada sağlayıcının, yetkili servis olmak isteyenlerden ne gibi kriterleri yerine getirmesini isteyebileceği açıklanmaktadır. Buna göre, prensip olarak sağlayıcının getireceği niteliksel kriterlerin bakım-onarım işinin gerekleriyle ilişkili olması gerekmektedir. Gerçek anlamda niteliksel kriterler ancak bu durumda söz konusu olabilecektir. Başta yetkili satıcı ve servislerin sayısı olmak üzere, faaliyet gösterilecek alanın metrekare olarak büyüklüğü, stokta tutulması gereken araç miktarı gibi değerlerle ifade edilen kriterler nicelikselidir. Ancak, örneğin belirli bir modele ait aracın yüksekliği ve söz konusu araca verilecek hizmetlerde servis elemanlarının çalışabilmeleri için ihtiyaç duyulan çalışma alanı nedeniyle yetkili servisin hizmet vereceği binanın yüksekliğine ilişkin olarak getirilecek sayısal kriterler, bakım-onarım işinin gerekleriyle ilişkilendirildiği için niteliksel kriter olarak kabul edilebilecektir. Bu bağlamda niteliksel kriterler denilince, bakım-onarım veya araç satış işinin niteliğinin gerektirdiği ölçütlerin anlaşılması gerektiği belirtilmelidir. Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde İyi Niyet Anlaşması ile Mermerler Otomotiv'in yetkili servis olarak faaliyet gösterecek teşebbüsler bakımından niceliksel kabul edilebilecek bir takım kriterler getirdiği görülmektedir. Ancak yetkili servis olarak atanan bayilerle yapılan görüşmelerde, hizmet gerekleri ile bağdaşmayan, bayilerin sisteme alınmasını zorlaştırıcı kriterlerin getirilmediği bilgisi edinilmiştir. Diğer taraftan niteliksel kriterlerin nasıl olması gerektiği, sınırları gibi hususların değerlendirilmesi 4054 sayılı Kanun kapsamına girmemektedir. Sağlayıcılar tarafından, mal ve hizmetlerin arzına ilişkin olarak birçok kriter getirilmektedir ve bunların hizmet gerekleriyle ilişkili olup olmadığının tespiti teknik inceleme ve değerlendirmeleri gerektirmektedir. 4054 sayılı Kanun ve 2005/4 sayılı Tebliğ açısından önemli olan herhangi bir kriterin hizmet gerekleri ile gerekçelendirilip gerekçelendirilmemesi değil, ortaya konulan ölçütlerin bir bütün olarak ayrımcı uygulamalara konu edilmesi ve bu bağlamda koşulları yerine getiren her teşebbüsün yetkili servis olarak atanması zorunluluğu getiren niteliksel seçici dağıtım sistemi çerçevesinde giriş engeli olarak kullanılıp kullanılmadığıdır. İnceleme konusu açısından bakıldığında, kriterleri sağlayan bayilerin yetkili bayi olarak atandığı görülmektedir.

Bu çerçevede söz konusu süreçte dahi iyi niyet sözleşmelerinin 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı olarak uygulandığı saptamasını yapmak olası görünmemektedir. Zira bu dönem içerisinde sadece servis olarak hizmet veren bayilerin sisteme alındığı, kimi bayilerle Bayilik Sözleşmesi'nin imzalandığı görülmüş ve çok markalılığın engellendiği yönünde bir bulguya ulaşılamamıştır. Bu çerçevede iyi niyet sözleşmelerinin 2005/4 sayılı Tebliğe aykırı hükümler içermesine rağmen, bayilik sözleşmelerinin imzalanmasını takiben sona erdirildiği görüldüğünden ve Tebliğ hükümlerine aykırı uygulamalara rastlanmadığından taraflar arasındaki ilişkinin İyi Niyet Sözleşmesi uyarınca devam ettiği söz konusu döneme ilişkin olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı neticesine varılmıştır.

Dosya kapsamında değerlendirilmesi gerekli olan son konu, hâlihazırda iyi niyet sözleşmelerinin akdedilip akdedilmediği ve bayilik sözleşmesi imzalanmayan bayi adayları bakımından söz konusu anlaşmaların uygulanıp uygulanmadığıdır. Her ne kadar yapılan incelemelerde 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı uygulamalara rastlanmasa da söz konusu Tebliği ihlal eden sözleşmelerin her ne amaçla olursa olsun akdedilmemesi gerekmektedir. Konuya ilişkin olarak söz konusu uygulamaya

09-42/1055-267

son verildiği açıklansa da, aşağıda yer verilen yazışmalar bayilik sözleşmesi imzalanmayan ve iyi niyet sözleşmeleri bulunan bayiler bakımından uygulamanın halen geçerli olduğunu göstermektedir:

- Mermerler Otomotiv’de yapılan incelemelerde, 2009 yılının Nisan ayında Ata Can AYDIN tarafından Sevgi TOLUAY’a “Diamond bayi iyi niyet sözleşmesi örneği”nin gönderildiği saptanmıştır.

690 - Kartal şubesinde yapılan yerinde incelemelerde elektronik posta mesajları edinilmiştir. 3.4.2009 tarihinde Sevgi TOLUAY tarafından Murat MERMER’e gönderildiği anlaşılan mesajda çeşitli bayiler hakkında takip edilecek hukuksal işlemler hakkında bilgi verilmekte ve bu çerçevede iyi niyet sözleşmelerine atıf yapılmaktadır. Örneğin;

.....ticari sır.....

şeklindeki ifadelerde iyi niyet sözleşmesine atıf yapıldığı görülmektedir.

- Kartalda yapılan incelemede elde edilen, Murat MERMER tarafından Sevgi TOLUAY’a gönderilen 22.3.2009 tarihli elektronik posta mesajında ise aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

.....ticari sır.....

700 Yukarıda aktarılan bilgi ve belgeler çerçevesinde, 2005/4 sayılı Tebliğe aykırı uygulamalara ve sisteme alınacak yeni bayiler bakımından bu yönde sözleşmelerin imzalandığı yönünde bir bulguya rastlanmadığından, bu aşamada söz konusu iyi niyet sözleşmelerine yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, içerdikleri hükümler nedeniyle 4054 sayılı Kanun kapsamında rekabet ihlali oluşturabilecek nitelikteki söz konusu sözleşmelerin imzalanmamasını ve geçmişte imzalananların uygulanmasına son verilmesini teminen Mermerler Otomotiv’e 4054 sayılı Kanun’un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca yazılı görüş bildirilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

710

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre;

1) Mermerler Otomotiv Taşımacılık Turizm Tekstil İnşaat Gıda ve Pazarlama A.Ş.’nin bayilik ilişkisi süresince iyi niyet kurallarına aykırı davranışlarda bulunduğu, iade işlemlerini hukuka aykırı olarak gerçekleştirdiği, hiçbir bayi ile Bayilik Sözleşmesi imzalamadığı, bayilere cari hesap sözleşmeleri imzalattığı ve kendilerinin imzalamamaları üzerine ilişkinin sona erdirildiği iddialarına ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir ihlal tespit edilemediğine;

720 2) “Chery Servis Sözleşmesi” ve “Yetkili Servis Sözleşmesi” adı altında yapılan sözleşmelerin;

a) 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile öngörülen muafiyetten yararlanamadığına,

b) Söz konusu sözleşmelere 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde düzenlenen şartları karşılamaması nedeniyle anılan Kanun maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet tanınamayacağına,

09-42/1055-267

- 730 c) Bununla birlikte 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı uygulamalar tespit edilmediğinden bu aşamada Mermerler Otomotiv Taşımacılık Turizm Tekstil İnşaat Gıda ve Pazarlama A.Ş. hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına,
- d) Söz konusu sözleşmelerin, 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinde yer verilen muafiyet genel koşullarına uygun olarak yapılması ve diğer yetkili servislerle benzer hak ve yükümlülükler getirilmesi koşullarıyla anılan Tebliğ ile sağlanan muafiyetten yararlanabileceği; aksi takdirde haklarında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılacağı hususlarına ilişkin olarak Mermerler Otomotiv Taşımacılık Turizm Tekstil İnşaat Gıda ve Pazarlama A.Ş.'ye görüş bildirilmesi konusunda Başkanlığa yetki verilmesine,
- 3) İçerdikleri hükümler itibarıyla 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırı olduğu değerlendirilen "İyi Niyet Sözleşmeleri" ile ilgili olarak;
- 740 a) 2005/4 sayılı Tebliğe aykırı uygulamalara ve sisteme alınacak yeni bayiler bakımından bu yönde sözleşmelerin imzalandığı yönünde bir bulguya rastlanmadığından, bu yönüyle de bu aşamada Mermerler Otomotiv Taşımacılık Turizm Tekstil İnşaat Gıda ve Pazarlama A.Ş. hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına,
- b) Bununla birlikte içerdiği hükümler nedeniyle 4054 sayılı Kanun kapsamında rekabet ihlali oluşturabilecek nitelikteki söz konusu sözleşmelerin imzalanmaması ve geçmişte imzalananların uygulanmasına son verilmesi yönünde 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Mermerler Otomotiv Taşımacılık Turizm Tekstil İnşaat Gıda ve Pazarlama A.Ş.'ye görüş bildirilmesi hususunda
- 750 Başkanlığa yetki verilmesine
OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

Başkan V.
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI

Mehmet Akif ERSİN

Doç. Dr. Mustafa ATEŞ

İsmail Hakkı KARAKELLE

Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY

Murat ÇETİNKAYA

Reşit GÜRPINAR